

ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ

Μεταξύ τῶν καταλοίπων τοῦ ἀειμνήστου Σ. Λάμπρου τὸ παρέχον τὸ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἀκόφωτος ἱστορικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς εἶναι ἀναμφιδότως ἡ Συλλογὴ τῶν εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, ἣν μὲ ἰδιαιτέραν στοργὴν περιέβαλεν ὁ σοφὸς ἐρευνητὴς ἐργαζόμενος πρὸς πλοῦτισμόν αὐτῆς μέχρι τῶν τελευταίων τοῦ ἡμερῶν.

Ἡ συλλογὴ αὕτη ἀπεικονίσεων τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων κατηρτίσθη ὑπὸ τοῦ Σ. Λάμπρου δαπάνῃ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἐν Ρώμῃ Διεθνoῦς ἐκθέσεως καὶ ἐξετέθη εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην κατὰ τὸ ἔτος 1911 (Πρὸλ. Ἐκθεσιν Σ. Λάμπρου ἐν Τοκάλδου-Μκασιᾶ Τὸ Ἑλληνικὸν Τμήμα τῆς ἐν Ρώμῃ Διεθνoῦς Ἐκθέσεως 1911, Ἀθήναι 1913, σ. 31 κ. ἑ.). Ἐπ' εὐκαιρίᾳ δὲ τῆς Ἐκθέσεως ὁ Σ. Λάμπρος ἐξέδωκε γαλλιστὶ εἰκονογραφημένον κατάλογον τῶν ἐκταθεισῶν εἰκόνων (S. Lambros Empereurs byzantins catalogue illustré de la collection des portraits des Empereurs de Byzance d'après les statues, les miniatures, les ivoires et les autres oeuvres d'art. Athènes 1911).

Περὶ τῆς συλλογῆς ταύτης, ἀπὸ μακροῦ καταριζομένης, ὁ Σ. Λάμπρος ἔκαμεν ἐπαινιλημμένως ἀνακοινώσεις εἰς διάφορα συνέδρια, εἰς τὸ Α' διεθνὲς Ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον συναλθόν κατὰ τὸ 1905 ἐν Ἀθήναις (Πρὸλ. Comptes-rendus du Congrès international d'archéologie 1re session Athenes 1905 σ. 309 κ. ἑ.), εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Καῖρου τοῦ 1909 (Comptes-rendus du Congrès intern. d'archéologie classique 1me session le Caire 1909 σ. 267) καὶ ἐν Ρώμῃ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐκθέσεως τοῦ 1911.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἐν Ρώμῃ Ἐκθέσεως τῆς ἡ Συλλογῆς, ἣτις ἀπὸ τοῦ 1911 ἐδωρήθη εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν πλήρη ἐπιφύλαξιν τῶν δικαιωμάτων τῆς προτεραιότητος τῆς δημοσιεύσεως εἰς τὸν ἴδρυτόν τῆς Συλλογῆς, ἐπλουτίσθη ἀκόμη διὰ τῶν ἐνδελεχῶν ἐρευνῶν τοῦ ἀκατάσπῳγτου ἴδρυτοῦ τῆς. Ὡς ἔχει αὕτη σήμερον ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐξῆς ἀπεικονίσεων :

115 φωτογραφιῶν ἐκ τῶν μικρογραφιῶν τοῦ Κώδικος α. ς. 5. 5. τῆς Bibliotheca Estense τῆς Μοδένης.

160 φωτογραφιῶν ἐκ τῶν μικρογραφιῶν τοῦ Κώδικος 5—3 N—2 τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκῆς τῆς Μεδρείτης περιέχοντος τὴν χρονογραφίαν τοῦ Ἰ. Σκυλίτση.

33 Φωτογραφιῶν ἐκ τῶν ξυλογραφιῶν τοῦ ἐν Νορμβέργῃ κατὰ τὸ 1493 ἐκδοθέντος Liber chronicarum τοῦ Hartmann Schedel.

99 ἀπεικονίσεων ἐγχρωμῶν καὶ φωτογραφικῶν ἐκ διαφόρων χειργράφων καὶ λοιπῶν ἔργων τέχνης.

Καὶ αὗται μὲν ἦσαν αἱ μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Σ. Λάμπρου γνωσταὶ ἀπεικονίσεις.

Ἐν τοῖς καταλοίποις ὁμοίως αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Χαριτάκη γενομένην κατάταξιν αὐτῶν, εὐρίθησαν πολλὰ σχετικά πρὸς τὴν ἔργασίαν ταύτην τοῦ Σ. Λάμπρου, καταταγέντα εἰς τὸν ὑπὸ στοιχείον ς' φακέλλον. (Πρβλ. Χαριτάκη Σ. Λάμπρου τὰ μετὰ θάνατον εὐρεθέντα ἐν Ν Ἑλληνομνημονί XIV 1917 — 20 σ. 207 κ. ἐ. τοῦ αὐτοῦ Ἐκδόματα ἔργα τοῦ Σ. Λάμπρου, Ἀθήναι, 1921, σ. 8 κ. ἐ.) Ἐν τῷ φακέλλῳ τούτῳ περιέχονται ὀλίγαι εἰσέτι νέαι εἰκόνες αὐτοκρατόρων, ὡς καὶ πολλαὶ σημειώσεις σχετικά πρὸς τὴν συλλογὴν. Μεγίστην ὁμοίως σπουδαιότητα ἐνέχει ἀντίστοιχον τοῦ κατὰ τὸ 1911 ἐκδοθέντος γαλλιστὶ καταλόγου τῶν αὐτοκρατόρων, μετὰ παρενθῆτων φύλλων χάρτου, ἐφ' ὧν ὁ Σ. Λάμπρος ἔχει ἀναγράψει πληθὺν σημειώσεων καὶ συμπληρώσεων τοῦ ἔργου του, δοναμένων νὰ καθοδηγήσουν εἰς λεπτομερεστέρως ἑρσύναν.

Ἡ ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν καταλοίπων τοῦ Σ. Λάμπρου συσταθεῖσα Ἐπιτροπὴ μετὰ τῶν ἐπιτόνων αὐτῆς ἔργων ἔκρινεν ἐπιβαλλομένην τὴν δημοσίευσιν τῆς Συλλογῆς ταύτης εἰς λεόκωμα, ὅριον δὲ εἰδικὴν ὀποεπιτροπὴν πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος τούτου. Ἡ ὀποεπιτροπὴ ἀπετελέσθη ἐκ τῶν κ. κ. Ἄ. Ὀρλάνδου, Γ. Χαριτάκη καὶ Ἀ. Ξογγολοῦ.

Μετὰ πολλὰς συνεδριάσεις ἡ Ἐπιτροπὴ παρεδέχθη κατὰ τὸ μεγαλύτερον αὐτοῦ μέρος τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Χαριτάκη ὀποβληθὲν σχέδιον ἐκδόσεως ἔχον ἐν ταῖς γενικαῖς αὐτοῦ γραμμαῖς ὡς ἑξῆς.

Πρὸ τῆς ἐκδόσεως νὰ γίνῃ ἐπανέκδοσις τοῦ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Ἐκδόσεως τῆς Ῥώμης ἐκδοθέντος γαλλιστὶ καταλόγου μετὰ τῶν προσθηκῶν τοῦ Σ. Λάμπρου, τῶν εὐριακομένων εἰς τὸ ἀνωτέρω μνημονοσθῶν

ἀντίστοιχον τοῦ καταλόγου τοῦ ὑπάρχοντος ἐν τῷ σχετικῷ φακέλλῳ τῶν καταλοίπων. Ὁ ἐκανεκδοθησόμενος οὗτος κατάλογος ν' ἀρρισταλῆ εἰς τοὺς εἰδικοὺς ἐρευνητὰς Ἕλληνας καὶ ξένους μὲ τὴν παράκλησιν, ὅπως οὗτοι ὑποδείξωσι τὰς τοχὸν ὑπαρχούσας ἑλλειψεις.

Μετὰ τοῦτο, δεῖται πλέον ἢ Ἐπιτροπὴ θὰ εἶναι βεβαία, δεῖται πᾶσαι σχεδὸν αἱ γνωσταὶ ἀπεικονίσεις αὐτοκρατόρων ἀναγράφωνται εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον, νὰ προβῆ εἰς τὰς μᾶλλον ἀναγκαιούσας ἀντιγραφάς, εἴτε ἐγχρώματος εἴτε φωτογραφικὰς τῶν νέων τοχὸν ὑποδειχθησομένων ἀπεικονίσεων αὐτοκρατόρων καὶ οὕτω νὰ γίνῃ ἡ ἐκδοσις πασῶν τῶν εἰκόνων.

Τῶν ἀπεικονίσεων νὰ προηγηθῆ πρόλογος, ὡς τοιοῦτος δὲ νὰ τεθοῖν αἱ εἰς τὰ διάφορα συνέδρια ἀνακοινώσεις τοῦ Σ. Λάμπρου περὶ τῶν εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποβλέποσιν εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα τῆς Σολλογῆς ταύτης, περὶ ἧς εὐμενέσταται ὑπὸ διαπερῶν ἐπιστημόνων ἐξηγήθησαν κρίσεις (πρὸς Dalton *Byzantine art and archeology* Oxford 1911 σ. 683 Heisemberg ἐν *B. Z.* XX. 1911 σ. 603 καὶ ἐπιστολὰς ἐν τῷ φακέλλῳ Στ' τῶν Καταλοίπων) ποιεῖται θερμὴν ἔκκλησιν πρὸς τὰ ἐπιστημονικὰ σωρατεῖα καὶ τοὺς ἐκδότας περὶ δημοσιεύσεως τῆς πολοτίμου ταύτης Σολλογῆς, ἥτις προώρισται νὰ περᾶσθῃ ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τοὺς περὶ τὴν βυζαντινὴν ἱστορίαν, τέχνην καὶ ἐνδυμασιολογίαν ἀσχολουμένους.